

Evropská kulturní rozmanitost

Když cestuji s dětmi po Evropě, tak se mě ptávají při vjezdu do nového státu, jestli mluvím místním jazykem, a já je mnohdy zklamám, že neumím albánsky, portugalsky nebo norský. Časem ovšem poznají, že ve většině států se lze domluvit anglicky.

Evropa patří z větší části (kromě východní Evropy) do západní kulturní (civilizační) oblasti, která je charakterizována demokratickými hodnotami s velkým důrazem na individuální lidská práva a svobody. Kromě několika území na Balkánském poloostrově, kde převažuje islám, je Evropa z většiny křesťanská.

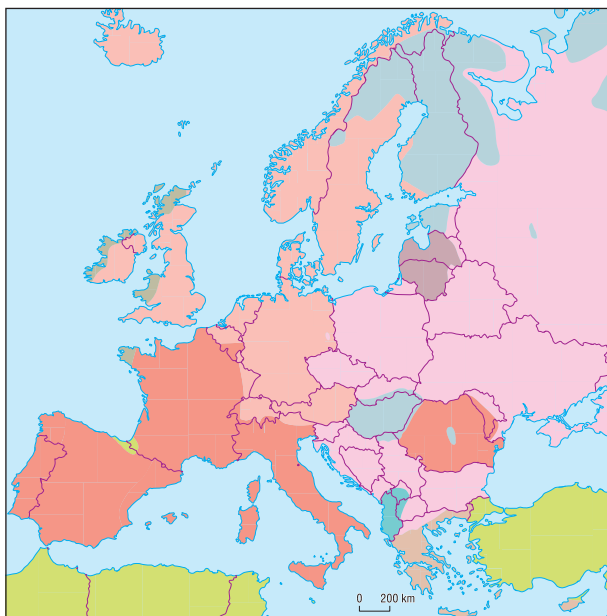
Které hlavní skupiny jazyků znáte? Do které z nich patří čeština?

Evropa je kulturně velmi rozmanitou oblastí. Vyskytují se zde tři velké **jazykové skupiny** (románská, germánská a slovanská) a několik menších jako ugrofinská nebo baltská. Téměř všechny jazyky mají indoevropský původ. Obecným dorozumívacím jazykem v Evropě je především angličtina.

Zjistěte na internetu jazyk, který nemá indoevropský základ a nemá ani vlastní stát. Diskutujte některé kulturní znaky tohoto národa, který nadále usiluje o nezávislost.

Významným kulturním znakem je **náboženství**. Náboženství v minulosti ovlivňovalo a i dnes ovlivňuje jak státní a národní zájmy, tak i každodenní život Evropanů. V současnosti je Evropa nejvíce světským nebo také sekularizovaným (bez náboženské víry) regionem světa. Náboženství je ale dobře patrné v krajině Evropy. Například centrální stavbou měst a vesnic je často kostel nebo kaple.

indoevropská: germánské, slovanské, románské, albánština, baltské, keltské, helénské, uralská: ugrofinské, ostatní:

Hlavní evropské jazykové skupiny

Kterým jazykem mluví nejvíce lidí na světě? Kterým jazykem se domluvíš ve velké části světa?

Zjisti, kde leží ostrov Martinik. Vysvětli, jak je možné, že je součástí EU a úředním jazykem je zde francouzština.

Vlajka Baskicka

Vlajka Katalánska

Katedrála v Chartres (Francie)

Kostel v obci Litice (Česko)

Lužičtí Srbové v tradičních krojích

Především v katolických oblastech vzniklo hlavně v baroku mnoho menších církevních staveb, i ve volné krajině, často jako upomínka na nějakou událost. V pravoslaví najdeme na viditelných místech větší či menší církevní objekty.

Evropa se v současnosti snaží chránit **národnostní menšiny** na území jednotlivých států. Dobrým příkladem v tomto směru mohou být Lužičtí Srbové žijící na území dnešního Německa.

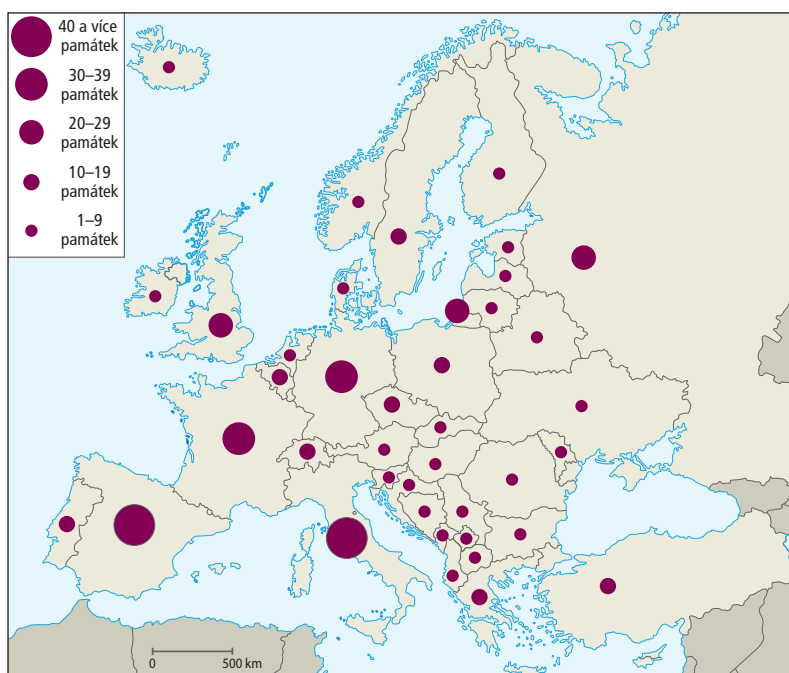

Na příkladu Švýcarska zjistěte a lokalizujte úřední jazyky, převládající náboženství a menšiny.

Evropa se také snaží o ochranu svého bohatého **kulturního dědictví**, a to jak formou nadnárodního programu UNESCO, který sídlí v Paříži, tak i v rámci Evropské unie, jednotlivých států nebo regionů.

Uveďte důvody, proč je koncentrace památek UNESCO v Evropě nesrovnatelně vyšší než kdekoli jinde ve světě.

Počet přírodních a kulturních památek na Seznamu UNESCO v Evropě

Nejvíce sekulární státy (bez náboženské víry) jsou v severní Evropě (Švédsko nebo Estonsko) a Albánii. Zjistí, jak je na tom Česko.

V Evropě se na základě reformačního úsilí ustavily dvě nové větve křesťanství. Především z Německa (Martin Luther) se od 16. století šířil, v návaznosti na české husitské hnutí, protestantismus. V Británii je protestantismus spojený s anglikánskou církví a metodisty i baptisty.

Martin Luther – jeden ze zakladatelů protestantismu

Evropa je kulturně velmi rozmanitým regionem. Pevládají románské, germánské a slovanské jazyky. Dominující křesťanství je přibližně rozděleno na katolickou jižní a střední Evropu, protestantskou severní a pravoslavnou východní Evropu.

Otázky a úkoly

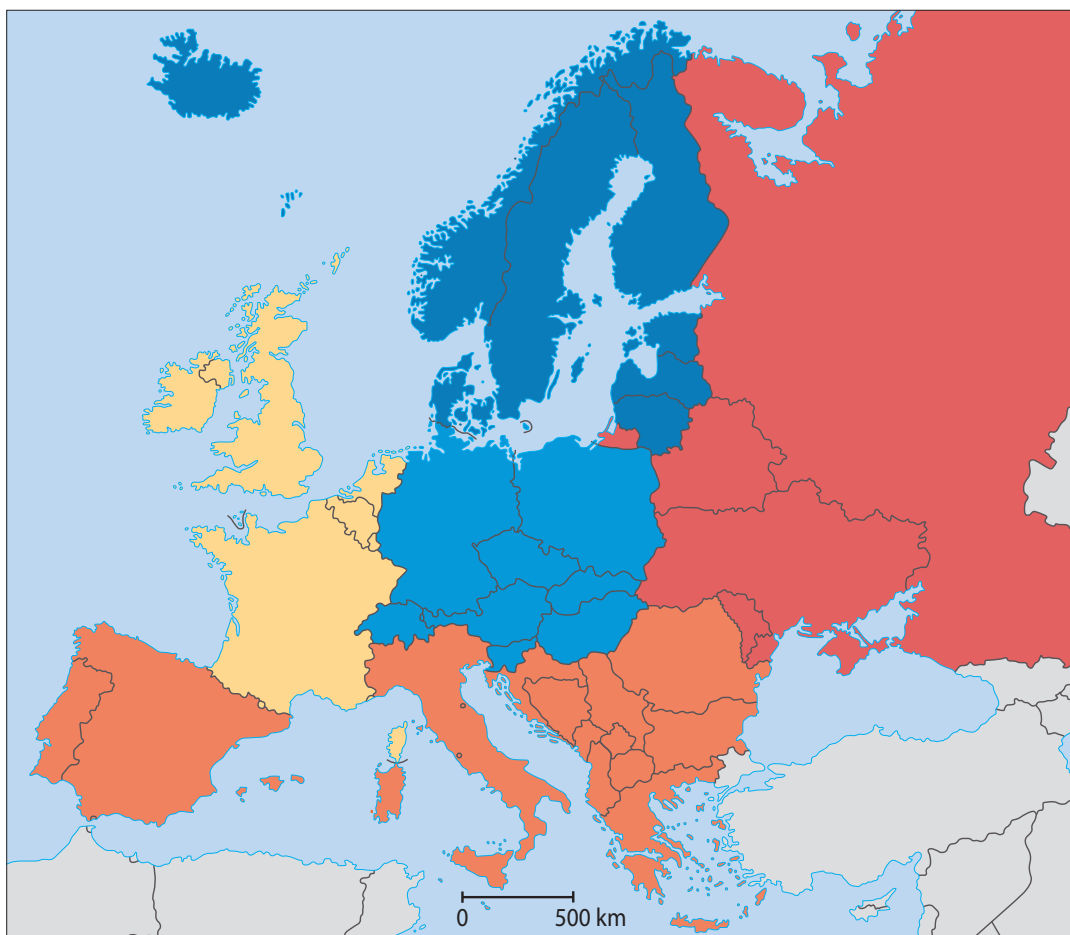
- 1 Vyjmenujte hlavní jazykové skupiny Evropy.
- 2 Proč došlo k historickému rozdělení křesťanství v Evropě na katolickou, protestantskou a pravoslavnou část?
- 3 Které státy v Evropě jsou kulturně poměrně jednotné a které naopak velmi různorodé a proč?

Logo UNESCO (Organizace spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu)

Regiony Evropy

Evropu chceme představit jak z hlediska jejího vlivu na světový (globální) vývoj, tak i z hlediska její vnitřní pestrosti a různosti. K usnadnění tohoto úkolu jsme Evropu rozdělili na menší regiony podle jejich zeměpisné polohy, které jsou ovšem pořád ještě vnitřně velmi pestré. Seznámíte se tak postupně se západní Evropou, severní Evropou, střední Evropou, jižní Evropou a východní Evropou.

Regionální členění Evropy

	střední Evropa		západní Evropa		východní Evropa
	severní Evropa		jižní Evropa		

Rozdělte se ve třídě do skupin. Každá skupina si vylosuje jeden evropský region. Zpracujte myšlenkovou mapu tohoto regionu. Vyžijte znalostí, osobních zkušeností, zážitků a informací všech členů skupiny. Tentokrát zapomeňte, že existuje internet.

O své mapy se vzájemně podělte mezi skupinami.

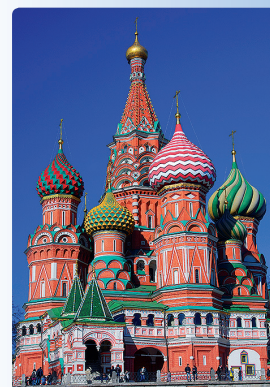
V průběhu studia jednotlivých regionů můžete mapu dále dotvářet.

Pokračujte v práci ve skupinách. Nyní si ověřte na internetu a v literatuře informace obsažené ve vaší myšlenkové mapě. Podle zjištěných informací mapu doplňte. Zvýrazněte nejdůležitější pojmy a vztahy mezi nimi.

Jiné zdroje uvádějí odlišné regionální členění Evropy, než používá tato učebnice. Vyhledejte je a zjistěte, které státy jsou zařazovány odlišně. Pokuste se vysvětlit proč.

Na obrázcích vidíš největší města jednotlivých regionů Evropy. Která to jsou a do kterého regionu patří?

Politická nestabilita a nezaměstnanost

Při návštěvě známých v srbském městě Niš jsem měl v plánu jet se svými dětmi do nově ustanoveného státu Kosovo a ptal jsem se jich, jestli nechtějí jet s námi. Odpověděli mi, že jako Srbové mají zakázaný vstup do Kosova. Znovu jsem si tak mohl připomenout, jak je region Balkánského poloostrova politicky nestabilní.

Ve kterých letech proběhl válečný konflikt, jehož výsledkem byl rozpad Jugoslávie? Co bylo jeho příčinou? Jaké dopady měl pro místní obyvatelstvo? Jaké pro celou Evropu?

Srbské město Niš, jedno z nejstarších měst Balkánu

Porovnej průběh a důvody rozpadu Československa a Jugoslávie.

Jižní Evropa je regionem mnoha konfliktů, a to především v její východní části na Balkánském poloostrově. Po roce 1990 se dřívější federativní Jugoslávie rozpadla na několik států. Posledním státem vzniklým z tohoto rozpadu je Kosovo. Kromě konfliktu mezi Srbskem a Kosovem je nadále problematický vztah Řecka a Makedonie a vnitřní napětí v národnostně i nábožensky pestrém státě Bosna a Hercegovina.

Zjistěte na internetu důvod konfliktu mezi Makedonií a Řeckem. Diskutujte o dopadech tohoto konfliktu.

Zjistěte, která náboženství jsou zastoupena v Bosně a Hercegovině, která v Rumunsku a Bulharsku.

Jmenujte státy, které vznikly na území dřívější Jugoslávie po roce 1990. Co bylo důvodem jejich vzniku?

Vlajka Kosova

V současnosti jsou aktuální snahy o vyhlášení nezávislosti Katalánska na Španělsku. Ve 20. století vyvíjelo podobné snahy Baskicko ve španělsko-francouzském pohraničí. S politickou nestabilitou jsou spojeny i ekonomické problémy jako například v dnešním Řecku.

Téměř všechny státy jižní Evropy mají vysoký státní dluh, a to i kvůli tradičně vyšší míře korupce a horšímu výběru daní.

V jižní Evropě existuje rozlohou několik velmi malých států (Andorra, Monako, San Marino, Malta a Vatikán).

Zjistěte informace o vzniku evropských „ministátů“ a ukažte je na mapě. Který z nich je rozlohou nejmenší?

V Řecku se nachází také další specifické území – mnišský stát na poloostrově Athos. Zjistěte, jak vznikl a proč je ženám vstup na toto území zakázán.

Klášter Simonos Petra na Athosu (Řecko)

Kdo je v současnosti papežem? Kde sídlí? Zjistí podrobnosti o jeho životě.

Obyvatelstvo regionu je románského (západ) a slovanského (východ) původu. Je silně zakořeněné v křesťanské tradici a klade značný důraz na rodinné vztahy. Přesto se rodí stále méně dětí a počet obyvatel roste především díky migraci. Toto neplatí pro Balkánský poloostrov, odkud obyvatelstvo naopak odchází do jiných částí Evropy.

Mnoho mladých lidí z důvodu vysoké nezaměstnanosti raději odchází za prací do bohatších částí Evropy, například Německa a Británie. Z chudší části Evropy, hlavně z Rumunska a Bulharska, migrují obyvatelé také do bohatších států jižní Evropy, např. Itálie a Španělska.

Demonstrace v Řecku

Utečenci na italském ostrově Lampedusa

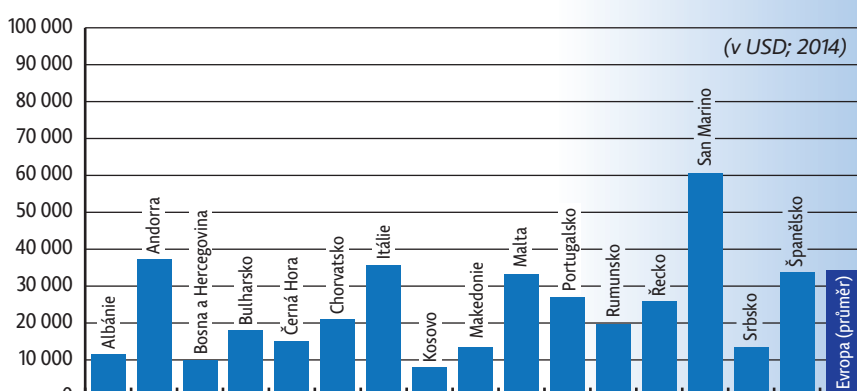
Jelikož jižní Evropa leží v těsné blízkosti chudého a krizemi postiženého regionu severní Afriky a jihozápadní Asie, potýká se se silným přílivem utečenců z těchto oblastí.

Jaká nebezpečí na uprchlíky číhají během cesty do Evropy?

Ekonomické problémy (vysoká zadluženost) a politická nestabilita s sebou nesou i velkou nezaměstnanost, a to především u mladé generace do 30 let. V některých státech (např. Řecko a Španělsko) je téměř polovina mladých lidí bez práce. Tento stav vede k protestům a destabilizaci politické situace.

Zjistěte příčiny vysokého zadlužení zemí jižní Evropy. Jakým způsobem tuto situaci postižené státy řeší?

Hrubý domácí produkt (HDP) přepočtený na počet obyvatel podle států jižní Evropy

Většina obyvatel žije v pobřežních oblastech, kde se nacházejí velká města a přístavy, např. Lisabon, Barcelona, Řím, Atény. Dalšími významnými městy jsou Madrid, Miláno, Turín, Benátky, Bělehrad či Bukurešť.

Bělehrad – hlavní město Srbska

Atény – hlavní město Řecka

Barcelona – středisko Katalánska (Španělsko)

Jižní Evropa se vyznačuje politickou nestabilitou a v důsledku vysoké nezaměstnanosti i migrací jak v rámci regionu, tak i do dalších částí Evropy.

Otázky a úkoly

- 1 Jmenujte některé příčiny vysoké nezaměstnanosti ve státech jižní Evropy.
- 2 Ukažte na mapě migrační toky jak v rámci států jižní Evropy, tak i do jejích dalších částí.